

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 15.

Lördagen den 4 Maj

1844.

Pædagogik.

(Fortf. fr. N° 13.)

Äf hwad som yttrades i Nr 13 om den undervisningsmethod, som följes wid nya Elementarskolan i Stockholm, synes lätt, att ifrarne för denna method sätta undervisningens högsta mål deruti, att på den möstligast korta tid bibringa lärjungen det möstligast största mått af kunskaper, utan att härwid afka uppå huru kunskaperna meddelas och emottagas, helt och hållet förgätande den gamla, ännu ej wederlagda reglen: non multa, sed multum. Och för att winna denna sin affigt, tages den själsförmögenhet nästan uteslutande i anspråk, som hos de flesta barn är lifligast, eller som åtminstone lättast låter upparbetas, neml. Minnet; ty någon annan själsförmögenhet förmår wäl ej Monitören lifwa och utveckla, helst som han sjelf ännu är i det stadium att han behöfwer handledas i skolstudier, och desutom sjelf ej blifwit på annat sätt undervisad. Ref. förstår ej huru man wid uppgörandet af planen för denna skola kunnat förgäta, hwad som är en allmänt medgifwen sanning, att äfwen en, både till kropp och själ, fullwuxen karl behöfwer en längre tid öfwa sig med undervisande, innan han kan anses wara en duglig lärare. Huruudan denna undervisning, som meddelas af ännu omogna skolunglingar, måste blifwa, är lätt att inse. Därför lära de, som ifrigast förordade denna undervisningsmethod wid 1828 års Comité, nu, sedan de fått sig uppdraget, att hafwa närmaste tillsynen öfwer ett eller flera undervisningswerk, och sålunda kommit att se saken på närmare håll, än som är fallet då man på fri hand i hufwudet uppgör teorier, helt och hållet lemnat sina fordna åsigter. Ej må någon inbilla sig att det bristfälliga i monitörs-undervisningen afhjelpes, eller att de luckor, som nödwändigt måste uppkomma genom

den mångbeprisade sjelfwerkfaheten fyllas genom de förhör, som Onsdags och Lördags eftermiddagar kl. 4—6 af lärarne anställas med de lärjungar, hwilka anmält sig såsom färdiga att i något ämne fullständigt redogöra för sin klafkurs; ty dertill är tiden alltför otillräcklig i en skola, der allting rör sig som en swärmande bislock. Men — kunde någon fråga — huru är det, under sådana förhållande, möjligt, att denna skolas disciplinar kunnat wid Academien på ett så utmärkt sätt genomgå Studentexamen? Äfwen detta inkast är lätt att beswara; ty lifasom genom denna undervisningsmethod allt går ut på, att hufwudsakligast uppöfwa minnet och att på det noggrannaste låta lärjungarne inlära ett ganska betydligt tal af minneslexor, så hwarken pröfwäs eller kan genom nya Studentexamen, såsom den nu är inrättad, något annat pröfwäs än minneslexor, och man kan derfor med skäl säga, hwilket Ref. också ofta hört sägas, att nya Studentexamen helt och hållet blifwit inrättad för nya Elementarskolans skull, eller med andra ord, i nya Elementarskolan lüder löfen: novo Studiosorum examini discimus; då deremot hwarje skolas löfen bör wara: non scholæ, non examini, sed vitæ discimus. Att denna skolas resultat i sjelfwa werket ej äro så utomordentliga, som des gymnare utbasunera, utan twertom äro af den halt och bestaffenhet, att äfwen de wisa läromethodens felaktighet, kan hwar och en opartiff lätt af det följande inse. Den ostanämnde anonyme författaren yttrar med affeende härpå:

”En skola efter ämnesläsnings- och werkelundervisningsmethod finnes emellertid i Sverige, sedan den Nya Elementarskolan år 1828 inrättades i Stockholm. Derigenom blef således, märkwärdigt nog, Bells ofwan nämnda önskan uppfylld, tretton år efter des uttalande, och i ett främmande land. Denna Skola war nemligen en experimentalskola, genom hwilken

skulle utrönas ändamålsenligheten af den nämnda methoden i jemförelse med den förut använda. Men när ett experiment skall anställas för att jemföra twenne olika metoder, måste, såvida ett rättwist bedömande af resultatet skall kunna ega rum, twenne oeftergifliga wilkor iakttagas: först att experimentet sker under förhållanden, hvilka, när man undantager methoden, å båda sidor äro fullkomligt lika; för det andra att resultaterna blifwa fullständigt kända. Dessa båda wilkor synas i närwarande fall icke hafwa blifwit helt och hållet uppfyllda.

Till den Nya Elementarskolan i Stockholm anfogs af statsmedel en summa af 6,800 R:dr B:co om året. Deputom lades på hwarje skolans blifwande lärjunge en årlig afgift af 20 R:dr B:fo. Skolan fick en serfildt förordnad Direktion, som icke war bunden af Skollagens föreskrifter. Lärare kunde af Direktionen, utan iakttagande af gällande befordringsgrunder, antagas, och lifaså, utan dom och ransakning, affledas. I afseende på Lärjungarne blef Direktionen icke bunden af några stadganden, hwarfen wid deras intagning i skolan, ej heller wid deras afgång derifrån.

Alla dessa förhållanden gifwa åt den Nya Elementarskolan ganska betydliga fördelar framför de öfriga lærowerken. Hwar och en wet, af hwilken omätlig wigt lærarnes beskaffenhet är för en skola. Genom de goda wilkor, den Nya Elementarskolans Direktion kan erbjuda, (1000 R:dr B:co åt hwarje) har den tillgång på unga, skickliga män såsom sökande till lärareplatserna, och bland dessa wäljer Direktionen, utan att behöfwa fästa afseende på pappersmeriter, (hvilka, som bekant är, icke alltid betyda det samma som verklig förtjenst,) endast ledd af sin öfvertygelse om de sökandes skicklighet, den som anses bäst passande för platsen. Skulle Direktionen emellertid wid walet af någon lärare hafwa mistagit sig, eller ock sedermera någon af dessa wisa sig mindre gagnelig för lærowerket, så warder han från sin tjenst skild, utan att några skäl dertill behöfwa offentlig anföras. Härigenom kan skolan wara försäkrad om ständig tillgång på unga, lifliga, skickliga lärare: också eger den för närwarande en Lärarecorps, som med skäl anses högst utmärkt och till en betydlig del består af förut anställda eller ännu warande Akademiska lärare.

Lätom oss nu jemföra alla dessa förhållanden med dem, som ega rum wid våra öfriga lærowerk. Dessa erbjuda inga lönewilkor, som kunde wara lockande för

män med utmärktare förmåga eller högre bildning*); wid tillsättandet af lärareplatser finnes ofta intet tillfälle till wal, och någon gång utöfwa de af befordringslagarne föreskrifna former på tillsättningen en föga helsosam inslytelse; slutligen, om en mindre tjenlig lärare en gång fått platsen, eller en tjenligare tröttnat, så finnes ingen utwäg för lærowerket att blifwa honom qwitt, då hwarfen affättlighet**), eller emeritlöner finnas.

Äfwen i afseende på lärjungarne synes Nya Elementarskolan ega förmåner, som de öfriga skolorna icke känna. I dessa är antalet af lärjungar oinskränkt; hwar och en eger rätt att der få sina barn intagna, endast de innehafwa en wis, ganska låg grad af förberedande kunskaper. I den Nya Elementarskolan är lärjungarnes antal bestämdt till 100; emedan de anmälda barnen wanligen äro till antalet flera än de lediga platserna, så besättas dessa genom wal emellan de inträdesökande; intagandet sker nemligen icke efter den ordning, i hwilken de sökande anmält sig, utan efter en anställd pröfning, således, (då äfwen här skolans underwisning börjar från de första elementerna,) med tillfälle att göra afseende på de bästa naturanlagen. Det torde ej wara swårt att finna, hwilken förmån det måste wara för en skola, att med tillgången till de skickligaste lärare förena makten att wälja sina lärjungar.

I afseende på lärjungarnes afgång är den Nya Elementarskolans Direktion, ensam bland skolstyrelser i Sverige, i besittning af en så stor makt, som en sådan styrelse med rätta tillkommer. Denna Direktion kan nemligen tillhålla sina elever att fullständigt genomgå skolans kurs, eller ock neka dem afgångsbetyg. Rektor wid ett Gymnasium är deremot af Skollagen förbuden att wägra afgångsbetyg åt en lärjunge, som sådant åstundar: ett förbud som är egentliga källan till den förtidiga afgången från Gymnasierna. Följderna af dessa olika förhållanden blifwa äfwen högst olika. Ingen infinner sig wid Universitetet med betyg i egenkap af Elementarskolans elev, utan att wara fullständigt förberedd för Studentexamen; då deremot staror af omogna ynglingar

*) En lärare wid Lärmskola har i lön omkring 300 R:dr B:co; en lärare wid Apologiskola ungefär 280 R:dr. (Flera Colleger endast 240 R:dr).

**) Härmed wilsse wi naturligtwis icke påstå, att en sådan affättlighet borde eller kunde införas i våra lærowerk.

ditströmma från Gymnasierna, wisserligen med underhålliga betyg, men likwäl i besittning af rättigheten att försöka sig i Studentexamen, och att — underkännas.

Alldeles utan wigt är slutligen icke heller den omständighet, att hwarje lärjunge i Nya Elementarskolan betalar en årlig afgift af 20 R. dr B. fo. Genom åläggandet af en sådan afgift är denna skola i sjelfwa werket det enda offentliga lärowerk i vårt land, på hwilket Herr Hazelli yttrande kunde lämpas om undervisningens meddelande efter "stånd."

Till följe af detta stadgande utgöras nemligen den Nya Elementarskolans lärjungar till större delen af förmögne och bildade föräldrars barn. Detta är wisserligen för den allmänna medborgerligheten en förlust, men det är en winst för skolan. Ty deraf uppstår naturligen hos de bildade klasserna en böjelse att företrädeswis hit sända sina söner, emedan de för dem frukta de ofeder, hwilka anses lätt kunna meddelas af den fattigare klassens mindre wärdade barn; och undervisningen måste blifwa lättare med lärjungar, hwilkas föräldrar förmå uppfatta studiernas wigt och sjelfwe kunna tillhålla sina söner till sit. I alla andra offentliga skolor lemnas undervisningen gratis. Wäl finnes en friwillig afgift till läraren, känd under namn af terminspenningar*); men från erläggande af denna äro de obemedlade — och dessa utgöra wanligen det största antalet — befriade, och bland de öfriga lämpas den, såsom till beloppet obestämd, af hwar och en sjelf efter tillgångarna. Därför har denna afgift hittills icke hindrat, att barn af de mest olika ständs- och förmögenhets-wilfor utgöra lärjungepersonalen i våra skolor.

När man öfwerwäger alla dessa omständigheter, wisar sig klart, att den Nya Elementarskolan framför de öfriga lärowerken eger fördelar, som borde försäkra denna läroinrättning om främsta rummet, undervisningsättet måtte vara hwilket som heldst. En jämförelse, som leder till en riktig uppfattning af methodernas relativa värde, kan således icke ega rum. För att en sådan skulle kunna anställas, fordrades owillkorligen, att man gifwe åt en skola efter klafläsningsmethod en ny uppsättning af lärare, ansloge åt dessa löner af samma belopp, bestämde antalet af lärjungar, och tillsatte en Direktion, som egde diskretio-

*) Wid flera skolor saknas de helt och hållet.

Ref. anmärkn.

när makt öfwer lärare så wäl som öfwer lärjungar. Då först skulle frukterna af de olika methoderna kunna tydligt wisa sig, och en rättwis jämförelse ega rum.

Wi hafwa sagt, att det andra oestergifliga willforet för bedömandet af ett experiment är, att dess resultater böra vara fullständigt kända. Äfwen denna fordran synes i afseende på den Nya Elementarskolan vara ouppfyllt. Man har mycket lofordat denna skola för de 12 elever, hwilka hon under den tid, hon varit i werksamhet, dimitterat till Universitetet, och hwilka i allmänhet erhållit ganska höga betyg. Detta förhållande är onekligen wacker. Men man har derwid glömt, att icke 12 ynglingar, utan 181 under denna tid utgått ur skolan. Af dessa hafwa 36 afgått till uppgifna tillämpnings-skolor för militärisch eller teknologisch bildning*). Om frukterna af den undervisning, de öfriga 145 ynglingarne åtnjutit i skolan, saknas underrettelse. Wi wilja icke påstå, att dessa frukter varit otillfredsställande; wi anmärke endast, att resultaten af experimentet äro högst ofullständigt kända, och att följaktligen inga slutsatser deraf kunna dragas. Dock synes ett mindre fördelaktigt vittnesbörd ligga deri, att, utom 36 gossar, som utan anmäld affigt lemnat skolan, 40 barn afgått till andra lärowerk. Dessa lärowerk wore de enda, som skulle kunna gifwa tillförlitlig upplysning om beskaffenheten af de lärjungars bildning, hwilka icke fullständigt gendmgått Elementarskolan. En annan omständighet, som wacker uppmärksamhet, är den, att bland barn af bildade föräldrar, hwilka wanligtwis icke wilja låta sina söner åtnöjas med en lägre eller ofullständig bildning, så få kunnat framföras till den punkt, att de äro mogna för åtnjutande af Universitetets undervisning.

Hwad man wet, är emellertid, att de 12 lärjungar, som från Elementarskolan afgått till Akademien, erhållit höga betyg. Många hafwa ansett detta faktum så wigtigt, att de ensamt deraf owillkorligen slutat till den i Elementarskolan begagnade methodens företräde. Denna slutsats torde wäl vara något förhastad, redan derföre att den grundas på förhållandet med endast 12 lärjungar bland 181, wore äfwen den bildning, dessa tolf wunnit, aldrig så utmärkt.

*) För inträde i det teknologiska institutet fordras likwäl så ringa förberedande kunskaper, att gossar, som komma från andra klassen i lärdomsskolan, der utan swärighet emottagas.

Men äfwen om man endast tager i betraktande denna del af skolas lärjungepersonal, kan det sättas i fråga dels om ej till deras höga betyg någon annan förklaringsgrund finnes, än methodens förträfflighet, dels om dessa betyg verkligen ega all den betydelse, man synes tillägga dem.

I förra afseendet hafwa wi redan anmärkt den stora fördel, som denna skola eger i besittningen af utmärkte lärare. Wi hafwa äfwen nämnt, att skolan eger tillfälle att utse till lärjungar sådana barn, som äro af naturen begåfvade med goda anlag. Detta oakadt är det så få af dessa lärjungar, som uppnått skolans högsta stadium, att på 7 år endast 12, eller icke fullt 2 om året till Universitetet blifwit dimitterade*). Detta förhållande synes å ena sidan bekräfta hwad som ofwanföre blifwit yttradt, att endast öfverlägsna hufwuden här förmå arbeta sig fram; å den andra torde de hedrande betyg, hwilka Elementar skolans lärjungar undfått i Studentexamen, till en stor del kunna skrivas på des räkning. Deras följer nemligen, att lärjungarnes antal i Skolans högsta klasser äfwen är ganska inskränkt. De trykta förteckningarne öfver lärjungepersonalen utwisa äfwen, att sedan år 1837, då skolan första gången uppnådde det för henne fastställda högsta antalet af 100 barn, i den åttonde klassen varit i medeltal endast en lärjunge, i den sjunde tre, i den sjette fem, och derutöfver ett brutet tal, så att det sammanräknade antalet i dessa tre klasser utgjort tio.

Detta ringa antal af omkring 10 (s. n. 11) lärjungar, som sålunda upptager skolans öfversta klasser eller det stadium af undervisningen, som i det hufwudsakliga motsvarar Gymnasium, har således tillfälle att, fördelta i några få lerlag, inom hwilka ingen särdeles omslytning kan ega rum, åtnjuta en god

*) Om man å ena sidan betraktar denna siffra och å den andra beloppet af de anslag Nya Elementar skolan åtnjutt, hwilka utgöra från och med år 1828 en summa af 105,400 Rdr Bco, så synes den kostnad, för hwilken detta resultat wunnits, icke wara ringa. Stockholms alla lärowerk (då folkskolorna undantagas) hafwa i statsanslag 7640 Rdr Bco om året, eller endast 800 Rdr mer än Nya Elementar skolan ensam. (Af stadens medel åtnjuta dessa lärowerk desutom 7840 Rdr). De underwisa likwäl 9 gånge så många lärjungar, eller 950 barn. Upsala Kathedralskola, med 16 lärare och 325 lärjungar, har ett anslag af 5345 Rdr Bco eller 1455 Rdr mindre än Elementar skolan, och detta anslag utgör des enda tillgång.

och utan twifwel den bästa delen af lärarnes undervisning. Här inträder således verklig *klassläsning* eller fastmer en läsning, som närmast är att förlitna wid *undervisning af enskilda disciplar*. Nu är det klart att, när 10 lärjungar på detta sätt undewisas af 6 sticlige lärare, hwilka ega oinskränkt makt att qwarhålla dem under sin ledning till des de äro fullt beredda, dessa lärjungar böra blifwa i stånd att afslägga en ganska wacker Studentexamen; isynnerhet när man ihågkommer den oupphörliga öfning i att taga examen, som de wunnit allt sedan sitt inträde i skolan, samt att den 8:de klassens kurs hufwudsakligen upptager repetitioner, d. w. s. förberedelser till denna examen.

Men det är deremot icke säkert, att, ehuru lärjungarne på detta sätt böra blifwa wäl inöfwade i de stycken, som förekomma wid en examen, den brist i sann själsbildning kan till fullo ersättas, som uppkommit derigenom, att samma lärjungar saknat lärarnes personliga undervisning under de föregående åren. Ännu mindre synes det wara med rättwisan öfwerensstämmande, att några få, som hunnit de högsta klasserna, sålunda åtnjuta förmånen af en undervisning nästan lika noggrann som den enskilda, på bekostnad af den stora mängd, hwilken i skolans lägre afdelningar sitter öfwerlemnad å sin kurs och sina monitörer, och af hwilken den utan jemförelse största delen aldrig uppnår den bite klassen. Ty af de lärjungar, som lemnat skolan, hafwa säkert sju åttendedelar icke hunnit denna klass.

Dessa förhållanden synas således wäl förklara det stora antalet af betyg, som Nya Elementar skolans elever i Studentexamen bekommit, men icke tala för antagandet af methoden. Om ett Gymnasium hade samma friska tillgång på sticlige lärare, ett lika inskränkt antal lärjungar att förbereda till Studentexamen*), en serfildt beständ tid för repetitioner, samt rättighet att behålla sina elever tills de fullständigt genomgått lärowerket, så lider det intet twifwel, att ju äfwen des alla lärjungar skulle prestera en lika wacker Studentexamen.

Af de anförda omständigheterna är den sistnämnda likwäl den, hwilkens frånwaro för närwarande starkast werkar till ett ofördelaktigt resultat. Det gifwes troligen intet land, der Elementarlärowerkens fastställda undervisningsplan mera uppenbart eluderas, än i

*) Från Stockholms Gymnasium hafwa under de sista tretton åren i medeltal utgått 17 abiturienter årligen.

Swerige. Ty när en sådan plan en gång är stadgad och en bestämmd lärokurs utstafad, så lærer meningen dermed ofelbart vara, att denna lärokurs bör fullständigt vara genomgången, om en lärjunge skall anses mogen för Universitetet. Men nu förordnar Skollagen (1 Sect. 7 Cap. 1 §.), att betyg ej får wägras den lärjunge, som för afgang från lärowerk sådant begär, i det den förklarar answaret för bristande kunskaper, wid intagning i ett högre lärowerk, "bundet wid det lärowerk, som honom emottog." Dermed blef i sjelfwa werket porten öppnad för alla dem, som, ledsne wid Gymnasitilläsningens stränga ordning, heldre wille i förtid försöka sin lycka wid Universitetet. Ett enda band war likwäl ännu lagdt på dem, som af sådan anledning wille lemna elementarlärowerken: då ynglingen i något läroämne blifwit teknad med otillräckliga insigter, war emottagning wid högre lärowerk enligt samma §. förbuden; äfvenså skulle, enligt 6 Cap. 9 §., Studentexamen omwillkorligen wägras den, som icke wid Gymnasium wisat sig innehafwa det i denna §. föreskrifna kunskapsmått. Wid tillämpningen af dessa båda §§:rs föreskrift förfor man wid Gymnasierna på följande sätt. Om en yngling, som begärde afgangsbetyg, war i lägre afdelning, så erhöill han detta antingen med afseende på den plats, han inom afdelningen innehade, eller med afseende på flytning till den högre; tillhörde han en högre afdelning, utan att hafwa fulländat der föreskrifwen lärokurs, så gaf man honom betyg med afseende på afgang till Universitetet, men neblade i de låga eller otillräckliga betygen sin reservation mot hans förtidiga afgang.

Äfwen denna enda instränkande lagbestämmelse är likwäl nu mera ej bindande, i följd af föreskrifterna för den Nya Studentexamens verkställande, bland hwilka är, att "det skall vara äfwen den yngling, hwilken wid Elementarlärowerket i ett eller flera ämnen blifwit teknad med otillräckliga kunskaper, tillåtet att, när som helst, wid Universitetet anmäla sig till Studentexamens undergående." Skollagens milda bud står således qwar, men de nödwändiga korrektyver deremot, hwilka den sjelf tillika stadgade, äro upphäfdade. Följden har blifwit, att säkerligen de fleste af de ynglingar, som till Universitetet ankomma från Gymnasierna, hafwa lemnat dessa förr, än de i sjelfwa werket fulländat sin kurs. De söka i stället att, genom någon tids läsning, afpassad efter examensfordringar och examensfrågor, ersätta bristen på

werklig bildning, taga sedan Studentexamen med låga eller otillräckliga betyg, och stada sålunda både sig sjelfwa och Gymnasierna: sig sjelfwa genom de otillräckliga kunskaperna, Gymnasierna genom de otillräckliga betygen. Ty största delen af de underkända, hwilka i Tabellerna wisa sig såsom Gymnasiernas lärjungar, äro sådane för tidigt afgangne försökare. Den Nya Elementarskolan skulle måhända icke heller kunna uppvisa så wackra resultatet af sina elevers Studentexamen, om de, som deserterat från henne, hwilka motswara halfwa antalet af de dimitterade, inberäknades. Men Nya Elementarskolan har rättighet att wägra afgangsbetyg åt dessa, och de synas derföre icke i uppgifterna såsom de lärjungar.

I hela den omtvistade frågan om Studentexamen är ingen punkt, hwilken i så hög grad som denna förjent den nu församlade Skolrevisionsens uppmärksamhet. I det Norska förslaget till ny Skollag finnes det stadgande, att ingen må taga examen artium (Studentexamen), som icke uppwisar betyg om, wid något förberedande lärowerk afslagd, abiturientexamen, och ingen af lärdomsskolornas egna lärjungar anmäla sig till denna, som icke fullständigt genomgått lärowerkets högsta stadium. Detta eller ett dylikt stadgande skulle här wara af den högsta nytta och till största delen undanröbja de olägenheter, som man nu tillskrifwer den nya Studentexamens inrättning.

För öfrigt har förhållandet med de från Gymnasierna dimitterade ynglingars betyg på de senaste åren betydligt förbättrat sig. Den i 3:dje häftet af Frey för 1843 införda Tabell är i så måtto icke fullt rättwis emot Gymnasierna, att den utan åtskillnad sätter de från dem afgangne lärjungars betyg i jämförelse med deras, som ankommit från Nya Elementarskolan, men beräknar tiden för de förra från 1831 eller det år, då den nya Studentexamen infördes, för de sednare från 1836. Det ojemförligt största antalet af underkända har likwäl twiswelsutan blifwit examineradt just under loppet af detta quinquennium, då fordringarne i den nya examen ännu icke woro kända, och undervisningen icke hunnit efter dem lämpa sig. Nya Elementarskolan började ej dimittera några elever förrän båda delarne försiggått. Denna tabell är äfwen numerat ofullständig, emedan den icke går längre än till slutet på wårterminen 1841. Om man från denna tidpunkt går vidare och fortfätter undersökningen intill medlet af närwarande termin, erhåller man följande resultatet.

Under denna tid af nära fem terminer har Nya Elementarskolan till Universitetet icke dimitterat mera än en enda lärjunge, och denne lärjunge har i Studentexamen erhållit 16 betyg. Från Gymnasierna, hvilka affäändt ett mångdubbelt antal, hafwa ej mindre än sjutton ynglingar ankommit, som undfått högre betyg eller från 17 till 20, och sex, som erhållit lika höga. Af dessa har endast under innevarande termin från Skara Gymnasium en erhållit 18 betyg, en 17 och, till början af November månad, ingen under 12; från Linköpings Gymnasium har en erhållit 20, en annan 18, en tredje 17 o. s. w. Från sistnämnda Gymnasium, som uti den i Frey införda tabellen figurerar med ej mindre än tredje delen underkände bland de dimitterade, har på dessa twenne är ingen enda blifwit underkänd. Under samma tid hafwa från 14 Lärwerk, som äro organiserade efter klafläsningsmethod, tillsammans 14 lärjungar, (när man främräknar de åtta, hvilka äfwen från Gymnasium erhållit otillräckligt antal betyg), blifwit underkände, hwilket gör en för hwart. Upsala Katedralskola*) har (med undantag af en enda elev, hwilken ej fulländat sin kurs i skolan och derföre i ett ämne, så wäl i afgangsbetyget derifrån som i Studentexamen, förklarades ega otillräckliga kunskaper,) icke fått någon ordentligt dimitterad lärjunge underkänd sedan 1836.

Bland ofwan anförda fjorton Lärwerk hafwa wi äfwen räknat Upsala Lyceum. Denna läroanstalt, hwilken i lifhet med Elementarskolan har till lärare endast unge, sällige män, till en del Docenter wid Akademien, har sedan hösten 1841 dimitterat 21 i Studentexamen godkände elever, af hvilka en erhållit 20, en 19, en 17, en 16 betyg, o. s. w. Wid Upsala Lyceum begagnas, likwäl samma läromethod som wid Gymnasierna. Detta torde äfwen utgöra ett öfvertygande bewis, att orsaken till de höga betyg, Elementarskolans elever erhållit i Studentexamen, icke är att söka i methoden.

Dessa fakta synas tillräckligt ådagalägga, att, äfwen om man använder betygen i Studentexamen såsom enda måttstock, Gymnasierna under sista åren be-

*) Detta Lärwerk, som med Lärdomsskola och Apologistie har 300 Lärjungar, har under loppet af twenne år dimitterat till Universitetet 18 abiturienter, men skulle efter samma proportion som nya Elementarskolan hafwa dimitterat endast 3.

tydligt stigit, äfwen som att den wid deras undervisning begagnade method för ett sådant stigande lägger intet hinder i vägen."

Må detta wara nog för denna gången till svar å de af Herr Hazelius framställda brister, hwilka enligt hans tanka widlåda våra elementarlärwerk, och Ref. borde kanhända äfwen hafwa redogjort för de dessa brister bifogade resonementer, i hvilka förf. uppgifwer orsakerna till och medel för dessa bristers afhjelpande, men som dessa resonementer ej innehålla något synnerligen läswärdt, har Ref. för att undwika alltför stor widlyftighet, förbigått desamma. Wid redogörandet för den anonyma skriften om Swenska Elementarlärwerken, skola desutom åtskilliga af de uppräknade bristerna blifwa närmare belysta, och Ref. will nu blott tillägga följande minnesvärda ord: "Elementarlärwerkens uppgift är långt högre än att endast förbereda till Studentexamen. Det är det uppvärande släktets hela andliga lif, som i dem bör wärdas och till framtida förkofran utbildas."

(Fortsättning.)

Akademiska Underrättelser:

Sedan Hans Maj:t Konungen gifwit Nådigt bifall till Consistorii Academici begäran, att till Canzler för Lunds Universitet så wälja Hans Kongl. Höghet Kronprinsen, blef Hans Kongl. Höghet sistl. Torsdag härtill enhälligt wald.

Notiser:

Lärare-personalen och föreläsningarna wid Helsingfors' Universitet under innevarande akademiska år. Ordinarie Professorer: I Filosofiska Fakulteten (fortf. o. s. fr. föreg. nr): G. Rein, Prof. i Historien, läser publice werelwis Europas nyare samt Finlands Historia, den sednare derjemte med fästadt afseende på grannfolkens öden; privatim Statistif. — G. Seittin, Prof. i Orientaliska Literaturen, fortsätter tolkningen af Alkoran och framställer elementerna af Persiska grammatiken, samt läser, efter dennas absolwerande, Sabis Pendants. — A. Blomquist, Prof. i Literaturhistorien, läser nyare Poësiens historia*). Förrättar derjemte Bialiothekariens tjänst och håller Bibliotheket öppet för Allmänheten Onsd. och Lördagar kl. 2—4 e. m. — J. Grot, Prof. i Ryska Literaturen och Språket, Kollegii-Nåd, afhandlar publice Rysk Historia

*) Lämpar sina privata föreläsningar efter åhörarens önskan.

och Literatur*) — **J. W. af Tengström**, Prof. i Zoologien och Botaniken, läser om de naturliga wextfamijerna*) — **G. Lundahl**, Prof. i Astronomien, framställer Sferiska och Theoriska Astronomien*) — Kemie Professionen är ledig och förwäntas af Adjunkten **Moberg**.

Bibliothekarie: **J. W. Pipping**, Kollegii-Råd och Ledamot i R. Senaten för Finland, är genom det sig i nåder anförtrodda wigtigare kall hindrad att handhaswa Bibliothekets förwäntning, som emedlertid stötes af Prof. **Blomquist**.

Extraordinarie Professorer: **J. J. Nerwander**, Adjunkt i Mathematiken och Fysiken, Föreläsand. för Magnet. Observatorium, anställer magnetiska och meteorologiska observationer.*) — **E. Baranowski**, i. f. E. D. Prof. i Rysska språket och literaturen, Koll. Assessor, afhandlar Rysska språkets natur.*)

Adjunkter: **I Theologiska Fakulteten: J. A. Gadolin**, föredrager publice Ministerialia; privatim Inledning till G. Testamnt samt grunderna i Hebr. språket.*) — **J. L. Schauman**, Seminarii Pastor, föredrager publice Kateketik och Homiletik, anställande derjemte praktiska öfningar i hwardera.*) — **I Juridiska Fakulteten: J. Ph. Palmén**, Adjunkt i Finlands Allmänna äfwen som Romerska och Rysska Lagfarenheten, förrättar Professorns i Rom. och Rysska Lagfarenheten tjenst och föreläser publice sina föreläsningar i Juridisk Encyklopedi, samt framställer, efter dessas afslutande, werelwis den fosterländska Rättshistorien och grunderna i Romerska Rätten.*) — (Adjunkturen i Folk- och Statsrätten, äfwen som den uti Finlands ekonom. Lagfarenhet och Rational-ekonomien, är ledig.) — **I Medicinska Fakulteten: E. J. Bonsdorff**, Adjunkt i Anatomi och Fysiologi samt Anat. Professor, Professor, förestår Professionen i Anatomen och Fysiologien; framställer publice ömsewis Glandlernas fysiologi (fortf.) samt, efter dennas afslutande, Cirkulations-organernas fysiologi, äfwen som komparativa Osteologien.*) — **J. E. A. Wirén**, Medicine Adj. och Botanicals Demonstrator, läser under Höstterminen öfwer Materia medica och Wärterminen Jinfä Flora. Privatim, under hösten Botanisk Fysiologi, under wärens Anthologi och Karpologi. — **E. A. Sngman**, Adj. i Kirurgien och Barnförlossningskonsten.*) — **K. F. von Willebrandt**, Med. Adj.*) — **A. Borström**, E. D. Med. Adj., Professor, frånwarande. — **I Filosofiska Fakulteten: N. von Becker**, Professor, Adj. i Historien*) — **J. H. Wallenius**, Adj. i Orientaliska Literaturen, tolkar från Persiskan Douth Nameh. — **J. G. Aminoff**, Adj. i Theor. och Prakt. Filosofien, Professor.*) — **J. J. Nerwander**, Adj. i Mathematiken och Fysiken, se ofwan. — **N. A. Gylén**, Adj. i Gref. och Rom. Litt., Professor, tolkar Platos dialog de Republica och Horatii Oder, samt anställer skriföfningar. — **E. J. Bachman**, Vice Bibliothekarie, frånwarande. — **A. Moberg**, Adj. i Kemien, förestår Professionen i samma wetenskap och framställer Läran om Salterna samt leder öfningarna i Kemiska Laboratorium.*) — (Adjunkturen i Zoologien och Botaniken samt den dermed förenade Musei-Inspektors-tjensten är ledig hwarunder sist-

nämnda besättning förestås af **N. F. Sahlberg**, Amanuens wid Museum.)

Docenter. **I Filosofiska Fakulteten: E. A. Tu- lindberg**, Docens i Rena Mathematiken, undervisar i den hög- re Analysens applikation till Geometrisk och Mekaniska problemer.*) — **S. G. Vorenus**, Docens i Mathematiken*) — **J. Hertzberg**, Docens i Grefiska Literaturen.*) — **G. A. Wallin**, Docens i Orient. Literaturen, frånwarande. — **J. J. Bergh**, Docens i Hebr. Språket och Literat., framställer Hebr. Språkets och Literaturens historia. — **J. Cygnæus**, Docens i Allmänna Historien, frånwarande. — **M. A. Castrén**, Docens i Finska och Fornordiska språken, frånwarande. — **E. J. W. af Bruner**, Docens i Romerska Literaturen, tolkar Horatii Satirer och Epoder samt anställer latiniska tal- och skriföfningar. — **J. Rylander**, Docens i Botaniken, frånwarande. — **E. W. Förnegren**, Docens i Literatur-Historien.*) — **J. Collan**, Docens i Historien.*) — **J. E. Grönblad**, Docens i Historien.*)

Lektorer: **J. Grandom**, Koll. Assessor, Lektor i Fran- ska Språket, undervisar i grunderna för samma språk*) — **J. Wellmer**, Lektor i Engelska Språket, framställer Engelska språkets natur.*) — **S. G. Vorenus**, Lektor i Rysska Språket, Docens, anställer öfningar i nämnda språk.*) — **M. Åkander**, Lektor i Rysska Språket, meddelar undervisning i elementerna af samma språk.*) — **E. A. Gottlund**, Lektor i Finska Språket, förklarar de fordua Finnarnas Philosophemer, sådana de i Otava finnas samlade.

Exercitiemästare: **J. Otta**, Lektor, Lärare i Fätkonst och Gymnastik, **P. A. Kruskopf**, Lärare i Ritkonsten, Håradshöfding, samt **J. Pacius**, Lärare i Musiken, meddela de i dessa Konster wauliga öfningar.*) — (Dansmästare-tjensten är ledig.) (Helsingfors' Morgonblad**).

En ny Gymnastik- och Skol-Ordning för Storfurstendömet Finland, gifwen i Helsingfors d. 6 Nov. 1843, har från trycket derstädes utkommit. Denna Kungörelse som till allmän efter- rättelse gäller från och med den 24 Aug. 1844, innehåller i 10 färdiga kapitel omständliga föreskrifter: 1) Om Elementar-Läroverkens indelning och benämning; 2) Om undervisningen, samt de Lärare och Lärarinnor, af hvilka den handhaswes; 3) om Lärotid och Ferier; 4) om inseendet öfwer Elementar-Läroverken och hwad dermed gemenenskap äger; 5) om Lärares och Lärarinnors samt Betjenings antagande, m. m.; 6) om Lärares och Lärarinnors förmåner och befodrings- rätt; 7) om Lärjungars intagnig, uppstyting och afgång; 8) om Gymnastik- och Skole-Disciplinen; 9) om Lärohus och Inventarier, samt hjelpemedel wid undervisningen, och 10) om förwäntningen af Läroverken tillhörige medel samt redo-

) Sedan detta sammandrag af den akademiska prelektions- katalogen i nämnda blad publicerades, har Professionen i Romerska och Rysska Lagfarenheten blifwit ledig genom sin innehafwares Prof. **Ekelunds död.

wisningen för desamma. Desutom åtfölja 6 Tabeller ang. undervisnings-timmarnas fördelning, samt edsformulär.

De Studerandes antal wid Universitetet i Helsingfors utgjorde sistl. termin 422, fördelade i 9 nationer eller afdelningar, neml.: Borealiska, Nyländska, Satakunda, Savolaks-Kareliska, Tavastländska, Wiborgska, Åbo, Nord-Österbottniska och Syd-Österbottniska. — Liksom här i Lund, förefår äfwen i Helsingfors magister-promotion i sommar. Antalet af Kandidater till densamma tros utgöra omkring 60.

Bland ryska litteraturens nyaste alster ådraga sig "Skizzer ur Major Tscheglow's lysnad" publikens lifligaste intresse. Denne gamle frögare, för närvarande 107 år gammal, wistades 52 år såsom förwist i Siberien, dit han utan att hafwa begått någon honom weterlig förbrytelse, utan dom och ransakning blifwit skickad; slutligen erhöi han nåd af Kejsar Nicolaus och tillika en belöning för sitt oförjenta lidande.

(A. N. 3.)

Den af W. A. Schmidt i Berlin, med biträde af A. Böckh, J. och W. Grimm, G. H. Pertz och L. Ranke, med början af innewarande år utgifna "Zeitschrift für Geschichtswissenschaft" utmärker sig i sina trenne redan utkomna häften för gedigna och intressanta artiklar. Deribland förekomma oc 2:ne, hwilkas ämnen äro hemtade från Norden: "Hauptfragen des nordischen Altherthums," von P. F. Smhr, och "Gustaf Adolf," von K. D. Güllmann. I det snart utkommande 4:de häftet löfwas bland annat: "Der gegenwärtige Stand der Münzkunde," von Köhne, en uppsats som wåre numismatiker kanse böra taga ad notam.

Frankrike. Om Wälgörenhetsanstalter. Wi wisja alldeles icke sätta i fråga, hwilka förderliga följder dylika stiftningar af det menfliga eländet och af enskildas afflywårdhet, sådana wi erhålla dem i "les Mystères de Paris," kunna hafwa; isynnerhet om, såsom detta är fallet med denna mycket omtalade bok, de olyckliga klasserna af menfliga samfundet sluka just de ställen, som äro egnade åt deras eget elände, och derigenom blott ännu mer öka den bitterhet, som de känna wid rikdomens, glansens och den yttre lyckans anblick. Men derwid torde också å andra sidan icke nekast, att sådana skrifter, i hwilka med obeweklig hand den stora samfundskroppens sär läggas i dagen, äfwen äro i stånd att verka sitt goda. Huru mycket elände, huru mången tryckande nöd hafwa icke dessa "Mystères" ensam i Frankrike bragt till tals! Afedt derifrån, att nannneligen lagskripningens himmelsfrände bräckligheter blifwit dragna inför offentligheten, mena wi isynnerhet frågan om länehufsen, hwilken från denna bok kommit å bane. Så blef, ännu innan densammas slut utkommit, redan i Lyon af rika

handelsmän en mild anstalt inrättad, hwarest de fattiga räntefreit erhålla försträckning af måttliga summor. Wi skulle kunna anföra flera dylika fall. Men isynnerhet wisja wi derjemte framhålla, huruledes män af facket genom det ofantliga uppsående, som Eugen Sue's werk wäckt, hafwa sett sig föranslåtna att underkasta enskilda af de punkter, hwilka deri komma till tals, en särfsild undersökning och sorgfälligare pröfning. Så har, för att hålla oss wid den nämnda punkten, länehufsens angelägenhet i allmänhet sedan "Mysteriernas" framträdande alldeles utmärkt ofta afhandlats så wäl i sjelfständiga arbeten som i flygskrifter. Om också denna omständighet icke just gifwit anledning till den förträffliga skrifen af Blaise, så finner denna dock först nu och hufwudsakligen i följd af den nämnda romanen fullt erkännande. Den här titeln "Des monts de piété et des banques de prêts sur nantissement" och utbreder sig öfwer alla wigtigare, i Frankrike, England, Belgien och Tyskland befintliga, anstalter af detta slag. De offentliga wälgörenhetsanstalterna öfwerhufwud hafwa på detta sätt sedan någon tid blifwit till ett älsflingsämbete, som behandlas i otaliga skrifter. Derwid göres äfwen afseende på utlandets bättre werk. Så hafwa wi nyligen erhållit en brutbar fransysk bearbetning af Morichinis förträffliga werk ("Des institutions de bienfaisance publique et d'instruction primaire à Rome, traduit par Bozelaire,") på hwilken Mittermaier för någon tid sedan i en gedigen uppsats öfwer wälgörenhetsanstalterne i Italien gjorde uppmärksam. (Bl. f. I. II.)

Den 8 sistl. April dog i Wien den såsom tonsättare, skriftställare och kritiker berömligt bekante Hofrådet Ignaz Franz Edelcr v. Mosel, 72 år gammal. Den afsidne, en af Österrikes snillestaste män, på konstens och litteraturens områden, war på sednaste tiden anskäld såsom 1:ste Custos wid K. K. Hofbibliotheket, hwars historia han för några år sedan från trycket utgaf (Wien, 1835, 8.) Förut hade han warit Vice-Director för K. K. Hofteatern, och i åren 1814—20 skref han de förträffliga kritikerna i Wiener tidningen "Der Sammler." (S. C.)

Dr. Strauß sjskelsätter sig för närvarande med en bearbetning af Apostelhistorien i samma tendens som hans bekanta werk öfwer Jesu lefwarne och såsom supplement dertill. (S. C.)

Evang. teol. fakulteten wid Universitetet i Breslau har tilldelat Adjuncten i lärdomsskolan i Besselsbad på Island Swenbjörn Egilsson såsom erkänsla för hans förtjenster om forskningen i de nordiska folkens civil- och kyrkohistoria, äfwen som såsom öfversättare af den Heliga Skrift o. s. w. honoris causa Theologie Doctors wärdighet. (L. N.)

Nr 16 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 18 Maj.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

